

Preparing the Workforce for Wellness Tourism

Radanut Woranisapanita^{1*}

¹North Bangkok University, Thailand

*Corresponding author. radanat.wora@northbkk.ac.th

ABSTRACT

This academic article aims to study the preparation of the workforce for wellness tourism, specifically exploring how hospitality and tourism personnel adapt and upskill in response to the impacts of the COVID-19 crisis. The study highlights the transition into the growing wellness industry, which offers new career opportunities such as personal trainers, yoga instructors, nutritionists, elderly caregivers, interpreters, and perfumers-roles that are increasingly relevant to global wellness tourism trends. Furthermore, the article identifies three key factors contributing to the industry's growth: human development, entrepreneurial innovation, and workforce capability. Emphasis is placed on integrating health technology, developing new skills, and establishing robust support systems for learning and wellness. These approaches are critical for enhancing Thailand's competitiveness in the global wellness tourism market and ensuring that its workforce is well-prepared for the future of health-oriented travel.

Keywords: Wellness Tourism, Skill Development, Workforce Preparedness

การเตรียมความพร้อมของกำลังคนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

รดาณัฐ วรนิสภานิตา^{1*}

¹มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ ประเทศไทย

*Corresponding author. E-mail: radanat.wora@northbkk.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการเตรียมความพร้อมของกำลังคนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ พบว่า ปรับตัวของบุคลากรในอุตสาหกรรมโรงแรมและการท่องเที่ยวที่ได้รับผลกระทบจากวิกฤตโควิด-19 และการเพิ่มทักษะ (Upskill) เพื่อเข้าสู่อุตสาหกรรมเพื่อสุขภาพ (Wellness Industry) ซึ่งเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมแห่งอนาคต โดยนำเสนอแนวทางการเพิ่มทักษะที่สามารถต่อยอดไปสู่อาชีพใหม่ อาทิ ผู้ฝึกสอนส่วนตัว ครูโยคะ นักโภชนาการ ผู้ดูแลผู้สูงอายุ ล่ามแปลภาษา และนักปรุงน้ำหอม ทั้งนี้เพื่อรองรับแนวโน้มการเติบโตของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Wellness Tourism) บทความวิเคราะห์ปัจจัยสำคัญ 3 ประการที่ส่งผลต่อการเติบโตของอุตสาหกรรม ได้แก่ การพัฒนาคน การพัฒนาผู้ประกอบการ และการพัฒนาบุคลากร โดยเฉพาะความสามารถในการบูรณาการเทคโนโลยีด้านสุขภาพ การพัฒนาทักษะใหม่ และการสร้างระบบสนับสนุนการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ซึ่งเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยในตลาดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับโลก

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ, การพัฒนาทักษะ, การเตรียมความพร้อมของกำลังคน

© 2025 JOMSD: Journal of Organizational Management and Social Development

บทนำ

การท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจตามยุทธศาสตร์ชาติ ในการเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย โดยในอดีตสามารถสร้างรายได้เข้าสู่ประเทศมากกว่า 2.75 ล้านล้านบาท และจากการจัดอันดับของสภาเศรษฐกิจโลก (World Economic Forum) ในปี พ.ศ. 2560 ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 34 จาก 136 ประเทศด้านความสามารถในการแข่งขันการท่องเที่ยว ซึ่งสะท้อนถึงศักยภาพของอุตสาหกรรมนี้ การพัฒนาการท่องเที่ยวจำเป็นต้องวางรากฐานเชิงระบบในด้านการจัดการสถานที่ท่องเที่ยว บุคลากร โครงสร้างพื้นฐาน และการบริหารจัดการความเสี่ยงด้านความปลอดภัย เพื่อตอบสนองต่อพฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและแนวโน้มการท่องเที่ยวโลกที่เน้นคุณค่า ประสบการณ์ และความยั่งยืน (World Economic Forum, 2017) ภายใต้แผนแม่บทด้านการท่องเที่ยว (พ.ศ. 2561–2580) ประเทศไทยตั้งเป้าหมายเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวระดับโลก โดยมุ่งเน้นนักท่องเที่ยวคุณภาพแทนปริมาณ และสร้างความหลากหลายด้านการท่องเที่ยวในมิติต่าง ๆ ได้แก่ วัฒนธรรม สร้างสรรค์ ธุรกิจ สุขภาพ และการเชื่อมโยงภูมิภาค เป้าหมายในช่วง 20 ปี แบ่งออกเป็น 3 ระยะ โดยตั้งเป้าสัดส่วนรายได้จากการท่องเที่ยวต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง คือ ร้อยละ 22 ในปี พ.ศ. 2561–2565 ร้อยละ 25 ในปี พ.ศ. 2566–2570 และร้อยละ 28 ในปี พ.ศ. 2571–2575 เพื่อสะท้อนการเติบโตอย่างยั่งยืนของภาคการท่องเที่ยวไทย พร้อมกับการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการลดความเหลื่อมล้ำในสังคมผ่านกลไกการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ (สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2564)

รัฐบาลให้ความสำคัญกับ “การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ” (Wellness and Medical Tourism) ซึ่งเป็นกลยุทธ์สำคัญสำหรับเศรษฐกิจและการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมีการบูรณาการระหว่างกระทรวงสาธารณสุข

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) และภาคเอกชน เพื่อยกระดับมาตรฐานบริการด้านสุขภาพ ส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย และพัฒนาผลิตภัณฑ์สุขภาพด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ รัฐบาลได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) ที่มุ่งเน้นการบูรณาการการแพทย์แผนไทย การรับรองมาตรฐานศูนย์สุขภาพ และการพัฒนาการบำบัดทางเลือก พร้อมกับโครงการเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Wellcation) ซึ่งเชื่อมโยงบริการด้านสุขภาพกับแหล่งท่องเที่ยว ททท. มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพผ่านแคมเปญ “Amazing Thailand Health and Beauty” โดยมีเป้าหมายในการเป็นศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติ (Thailand Hub of Wellness and Medical Services) ภายใน 10 ปี ด้วยการใช้จุดแข็งของระบบบริการสุขภาพ และอัตลักษณ์วัฒนธรรมไทยเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวคุณภาพและสร้างมูลค่าเพิ่มในห่วงโซ่การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ อย่างยั่งยืน (กระทรวงสาธารณสุข, 2567) แนวโน้มการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพได้พัฒนาจากการเดินทางเพื่อดูแลสุขภาพไปสู่การแสวงหาความเป็นอยู่ที่ดีหรือ Well-being tourism ซึ่งเน้นการดำเนินชีวิตที่สมดุลและการค้นหาความหมายของชีวิต โดยไม่มุ่งเน้นเพียงการรักษาและฟื้นฟูสุขภาพ การเดินทางควรไม่สร้างผลกระทบเชิงลบต่อสังคมและมีส่วนในการพัฒนาชุมชน การตลาดต้องเจาะจงนักท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่มและสร้างประสบการณ์ที่ดีผ่านสื่อออนไลน์ พร้อมกระจายโอกาสการท่องเที่ยวไปยังเมืองรอง การพัฒนาอุปทานต้องมุ่งเน้นสิ่งอำนวยความสะดวกและห่วงโซ่อุปทานด้าน Well-being เช่น การออกกำลังกาย การดูแลสุขภาพและจิตใจ การแสวงหาประสบการณ์ทางวัฒนธรรม และอาหารที่ดีและถูกสุขลักษณะ นอกจากนี้ ประเทศไทยต้องพัฒนาขีดความสามารถด้านการแพทย์ วัฒนธรรม เกษตรกรรม และการท่องเที่ยวควบคู่กัน เพื่อประโยชน์ต่อสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับแนวปฏิบัติด้านความยั่งยืนและแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติในยุทธศาสตร์ที่ 4 (ระชาชนนท์ ทวีผล และคณะ, 2568)

การศึกษาในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อวงการวิชาการด้านการท่องเที่ยวและการพัฒนาเชิงนโยบาย โดยเสริมสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับแนวโน้มและศักยภาพของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในประเทศไทย ภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ชาติและแผนพัฒนาการท่องเที่ยวระยะยาว สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างนโยบายภาครัฐ การมีส่วนร่วมของภาคเอกชน และการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นฐานสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ นอกจากนี้ ยังสามารถพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายและแนวทางปฏิบัติ เพื่อยกระดับมาตรฐานการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของไทยสู่ระดับนานาชาติ อันจะนำไปสู่การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และสร้างรายได้อย่างมั่นคงในระยะยาว

บริบทการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทย ถือเป็นแผนย่อยที่มีบทบาทสำคัญในการผลักดันยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ด้วยการนำทรัพยากรสุขภาพของไทยทั้งในด้านสินค้า บริการ บุคลากร ผู้ประกอบการ และแหล่งท่องเที่ยว มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในตลอดห่วงโซ่คุณค่าการท่องเที่ยว แผนพัฒนานี้มุ่งเน้นการสร้างความแตกต่างผ่านเอกลักษณ์ความเป็นไทยและการผสมภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ากับนวัตกรรม วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและยกระดับมาตรฐานบริการให้สามารถแข่งขันในระดับนานาชาติ ทั้งนี้ แนวทางการพัฒนาได้ให้ความสำคัญกับการยกระดับคุณภาพของสถานประกอบการ ผู้ให้บริการ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการแพทย์แผนไทย และการสร้างตลาดเฉพาะทางด้านการแพทย์ที่ไทยมีความเชี่ยวชาญ เช่น ศัลยกรรมความงาม การรักษาผู้มีบุตรยาก และการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ (สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2564)

ปรากฏการณ์ “Wellness Tourism” หรือการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพได้กลายเป็นกระแสที่เติบโตอย่างรวดเร็วทั่วโลก โดยแม้จะเผชิญกับภาวะเศรษฐกิจถดถอยในบางช่วงเวลา แต่ตลาดยังคงเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 10 ต่อปี สูงกว่าการเติบโตของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวทั่วไปถึงสองเท่า โดยในปี พ.ศ. 2560 มูลค่าตลาด wellness

tourism ทั่วโลกอยู่ที่ประมาณ 124 ล้านล้านบาท ประเทศไทยเป็นจุดหมายปลายทางสำคัญของนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ด้วยจุดแข็งด้านต้นทุนสุขภาพ บริการที่มีคุณภาพสูง ค่าใช้จ่ายที่เหมาะสม ผสมกับภูมิปัญญาไทย และทรัพยากรธรรมชาติอันหลากหลาย ประเทศไทยจึงถูกจัดอยู่ในอันดับที่ 13 ของโลกในด้านรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยมีรายได้ไม่ต่ำกว่า 1 แสนล้านบาท และนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามากว่า 9.7 ล้านครั้งในปีเดียว จึงเป็นโอกาสทางเศรษฐกิจที่ภาคเอกชนควรเร่งต่อยอด พัฒนา และขยายศักยภาพให้สอดคล้องกับแนวโน้มตลาดโลก (Global Wellness Institute, 2018)

นอกจากภาครัฐและภาคธุรกิจแล้ว ภาควิชาการและสถาบันการศึกษาก็มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างยั่งยืน โดยการสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้เพื่อนำศักยภาพท้องถิ่นมาสร้างมาตรฐานให้แก่ผลิตภัณฑ์และบริการ ตลอดจนยกระดับให้สามารถประยุกต์ใช้ในภาคธุรกิจได้จริง ความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และสถาบันการศึกษาจะเป็นกุญแจสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางสุขภาพของโลกตามเป้าหมายในแผนยุทธศาสตร์ชาติ พร้อมทั้งสร้างการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน และลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม ผ่านการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวไปสู่ชุมชนอย่างทั่วถึง ทั้งนี้จึงจำเป็นต้องมีการติดตาม ประเมินผล และปรับปรุงแผนยุทธศาสตร์อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของไทยสามารถตอบโจทย์ทั้งในเชิงเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และคุณภาพชีวิตของประชาชนได้ (จิตติณชุลี บุญช่วย และพะยอม ธรรมบุตร, 2562)

ประเทศไทยถือเป็นประเทศที่มีศักยภาพโดดเด่นในด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ทั้งในเชิงทรัพยากรธรรมชาติ มรดกภูมิปัญญาท้องถิ่น และระบบบริการด้านสุขภาพที่มีคุณภาพในราคาที่สามารเข้าถึงได้ จุดแข็งของประเทศไทยอยู่ที่ความงดงามของแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ รวมถึงมรดกทางวัฒนธรรมที่สืบทอดมายาวนาน เช่น การนวดแผนไทย สมุนไพรพื้นบ้าน และอาหารไทยเพื่อสุขภาพ ซึ่งสามารถผสมผสานเข้ากับบริการด้านการแพทย์สมัยใหม่ได้อย่างกลมกลืน จนกลายเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่สามารถแข่งขันได้ในตลาดสากล (กระทรวงสาธารณสุข, 2560)

รัฐบาลไทยได้แสดงเจตนารมณ์อย่างชัดเจนในการพัฒนาและยกระดับประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางทางการแพทย์และสุขภาพระดับโลก โดยเสนอแนวทางการพัฒนาผ่านนโยบาย “Thailand Wellness Metropolis: สุขภาพดีวิถีไทย ก้าวไกลสู่สากล” ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาพื้นที่ศักยภาพ 4 แห่ง ได้แก่ กรุงเทพฯ เชียงใหม่ ภูเก็ต และขอนแก่น ให้เป็นเมืองต้นแบบเวลเนสครบวงจร (Wellness Metropolis Zones) โดยมี 5 แนวทางหลักในการดำเนินงาน ได้แก่ 1) การส่งเสริมเอกลักษณ์ไทยผสมผสานนวัตกรรม 2) ยกระดับมาตรฐานและคุณภาพบริการพร้อมพัฒนาบุคลากร 3) ขยายการเข้าถึงบริการเวลเนสสำหรับคนไทยและนักท่องเที่ยว 4) ขับเคลื่อนด้วยความร่วมมือภาครัฐ-เอกชน และการตลาดเชิงรุก และ 5) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและฐานข้อมูลสุขภาพเพื่อเสริมสร้างระบบนิเวศเวลเนสอย่างยั่งยืน (กรุงเทพธุรกิจ, 2565)

จากข้อมูลของสถาบันสุขภาพโลก (Global Wellness Institute: GWI) ปี พ.ศ. 2566 เศรษฐกิจเวลเนสของประเทศไทยมีมูลค่าสูงถึง 40.5 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือประมาณ 1.4 ล้านล้านบาท ซึ่งเติบโตขึ้นถึงร้อยละ 28.4 เมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า ทำให้ประเทศไทยเป็นตลาดเวลเนสที่เติบโตเร็วที่สุดในโลก และอยู่ในอันดับที่ 24 ของโลกในด้านขนาดตลาด ความสำเร็จนี้สะท้อนให้เห็นถึงการปรับตัวของผู้ประกอบการไทยที่สามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคทั้งในและต่างประเทศได้ นอกจากนี้ ประเทศไทยยังมีการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างครอบคลุม ทั้งด้านการยกระดับสถานประกอบการให้ได้มาตรฐานสากล การส่งเสริมรูปแบบการท่องเที่ยวใหม่ที่เชื่อมโยงระหว่างกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพกับแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ การวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรและแพทย์แผนไทยให้สามารถแข่งขันในตลาดโลก และการสร้างความเชื่อมั่นผ่านการรับรองคุณภาพบริการทางการแพทย์เฉพาะทาง เช่น ศัลยกรรมเสริมความงาม ทันตกรรม จักษุวิทยา หรือการรักษาผู้มีบุตรยาก (ชยพจน์ ลือนันต์, 2565)

ดังนั้น จากจุดแข็งของทรัพยากรธรรมชาติ ภูมิปัญญาไทย และระบบบริการทางการแพทย์ที่มีคุณภาพ ในราคาที่เข้าถึงได้ การพัฒนาในปัจจุบันมุ่งสร้างมูลค่าเพิ่มผ่านการผสมผสานภูมิปัญญาไทยเข้ากับนวัตกรรม และเทคโนโลยีสมัยใหม่ ตลอดจนยกระดับมาตรฐานบริการให้แข่งขันได้ในระดับโลก อย่างไรก็ตาม ความท้าทาย สำคัญอยู่ที่การพัฒนาบุคลากร การควบคุมคุณภาพบริการ และการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นอย่างเท่าเทียม แม้เศรษฐกิจ Wellness ของไทยจะเติบโตสูงสุดในโลก แต่ยังต้องการการบริหารจัดการแบบบูรณาการระหว่างรัฐ เอกชน และสถาบันการศึกษา เพื่อรักษาความยั่งยืนและเอกลักษณ์ไทยในระยะยาว ทั้งนี้ การติดตามและประเมินผล เชิงยุทธศาสตร์อย่างต่อเนื่องจะเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จของการเป็นศูนย์กลางสุขภาพระดับโลกของประเทศไทย

รูปแบบการบริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

การพัฒนาอย่างเป็นระบบและบูรณาการ มีเป้าหมายเพื่อผลักดันให้ประเทศไทยสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยว เชิงสุขภาพเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า 5 ล้านคนต่อปี สร้างรายได้เพิ่มขึ้นกว่า 200,000 ล้านบาทต่อปี และก้าวขึ้นสู่การเป็น 1 ใน 5 อันดับแรกของประเทศจุดหมายปลายทางด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับโลก (ไทยรัฐ, 2568) จากบริบทและแนวโน้ม จะเห็นได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเป็นเทรนด์การท่องเที่ยวในยุคใหม่ เป็นกลไกสำคัญ ที่สามารถขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศให้เติบโตอย่างยั่งยืน ภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจสุขภาพ (Wellness Economy) ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตของประชาชน อย่างครอบคลุม ด้วยการใช้จุดแข็งของไทยให้เกิดประโยชน์สูงสุดในเวทีโลก (เสาวลักษณ์ เขตสูงเนิน, 2568)

ในโลกยุคดิจิทัลที่ผู้คนเผชิญกับความเร่งรีบและความเครียดจากชีวิตประจำวันอย่างต่อเนื่อง เทคโนโลยี ได้กลายเป็นทั้งเครื่องมือและพลังขับเคลื่อนสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์อย่างรอบด้าน แนวโน้ม สำคัญที่ได้รับความสนใจเพิ่มมากขึ้นในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา คือ “เทคโนโลยีเพื่อสุขภาพะ” หรือ Wellness Tech ซึ่งหมายถึง เทคโนโลยีที่ได้รับการออกแบบมาเพื่อส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีของมนุษย์ทั้งในมิติร่างกาย อารมณ์ สติปัญญา และสังคม

เทคโนโลยีเพื่อสุขภาพะ (Wellness Tech) ถูกนำมาปรับใช้ในระดับนโยบายสาธารณะ และเชิงธุรกิจ อย่างแพร่หลาย ตัวอย่างเช่น การให้บริการสุขภาพผ่านระบบออนไลน์ การดูแลสุขภาพจิตผ่านแอปพลิเคชัน หรือการผลิตสินค้าเพื่อสุขภาพที่ออกแบบตามความต้องการเฉพาะบุคคล ด้วยเหตุนี้ เทคโนโลยีเพื่อสุขภาพ (Wellness Tech) จึงมีบทบาทสำคัญในการสร้างสังคมที่เอื้อต่อสุขภาพอย่างยั่งยืน โดยสามารถจำแนกรูปแบบ สำคัญของเทคโนโลยีด้านนี้ออกเป็น 8 ประเภท (ธนาคารกสิกรไทย, 2563) ดังนี้

1. อาหารและเครื่องดื่มเพื่อสุขภาพ (Food & Beverage) เทคโนโลยีด้านอาหารและเครื่องดื่ม เน้นการตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคที่ใส่ใจสุขภาพ โดยเฉพาะการลดหรือหลีกเลี่ยงอาหารที่เป็น อันตรายต่อร่างกาย และเลือกบริโภคผลิตภัณฑ์ที่ปลอดภัย เช่น อาหารออร์แกนิก หรืออาหารจากพืชที่ไม่ผ่าน การตัดแต่งพันธุกรรม (Non-GMO) ตัวอย่างที่ชัดเจน คือ “Daily Harvest” สตาร์ทอัพที่ให้บริการจัดส่งอาหาร ออร์แกนิกถึงบ้าน เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมบริโภคที่ดีต่อสุขภาพ

2. วิตามินและอาหารเสริม (Vitamins & Supplement) การใช้เทคโนโลยีในการวิเคราะห์สุขภาพ เฉพาะบุคคล (Personalized Health) ได้เข้ามามีบทบาทในตลาดวิตามินอย่างชัดเจน เช่น “Care/of” ที่ออกแบบแบบสอบถามเพื่อวิเคราะห์ความต้องการเฉพาะบุคคล และจัดส่งวิตามินตามผลลัพธ์ที่ได้ เช่นเดียวกับ “Vita Boost” ในประเทศไทย ที่มีบริการเลือกวิตามินและจัดส่งถึงบ้าน โดยมีผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ออกแบบสูตรให้ เหมาะสมกับแต่ละบุคคล

3. โภชนาการเพื่อการออกกำลังกาย (Active Nutrition) ผู้ที่ออกกำลังกายมีความต้องการอาหาร เสริมเฉพาะด้าน เช่น เพื่อสร้างกล้ามเนื้อ หรือเพิ่มประสิทธิภาพในการเผาผลาญไขมัน สตาร์ทอัพอย่าง

“Foodspring” ได้พัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารเสริมที่เจาะจงสำหรับผู้ออกกำลังกาย โดยผสมหลักโภชนาการเข้ากับเทคโนโลยีในการปรับสูตรผลิตภัณฑ์ให้ตรงตามความต้องการของผู้บริโภค

4. เทคโนโลยีทางโภชนาการ (Nutrition Tech) บริษัทที่ดำเนินงานในสายนี้มุ่งพัฒนาเทคโนโลยีที่สามารถวิเคราะห์ข้อมูลชีวภาพ เช่น ชีวเคมีในลำไส้ หรือพันธุกรรม เพื่อนำมาสร้างแนวทางการบริโภคที่เหมาะสมกับสุขภาพแต่ละบุคคล ตัวอย่างเช่น “Viome” ที่นำข้อมูลจากชีวนิเวศจุลชีพ (Microbiome) หรือจุลินทรีย์ในร่างกาย มาวิเคราะห์เพื่อออกแบบโภชนาการที่เหมาะสมในระดับปัจเจก

5. เทคโนโลยีด้านฟิตเนส (Fitness Tech) ฟิตเนสได้พัฒนาไปไกลกว่าการให้บริการออกกำลังกายแบบเดิม โดยผนวกเทคโนโลยีเข้ากับอุปกรณ์ เช่น “JAXJOX” ที่ออกแบบเครื่องมือออกกำลังกายที่บ้าน (Home Gym) พร้อมโปรแกรมฝึกที่ปรับให้เหมาะสมกับความแข็งแรงของผู้ใช้งานในขณะนั้น (Real Time) ถือเป็นการขยายโอกาสให้การดูแลสุขภาพกลายเป็นเรื่องสะดวกและเข้าถึงได้จากทุกที่

6. เทคโนโลยีเพื่อการนอนหลับ (Sleep Tech) การนอนหลับที่มีคุณภาพเป็นพื้นฐานของสุขภาพโดยรวม หลายบริษัทได้นำเสนอเทคโนโลยีเพื่อวิเคราะห์และส่งเสริมการนอน เช่น “Sleepace” ที่พัฒนาอุปกรณ์ตรวจจับอัตราการเต้นของหัวใจและการเคลื่อนไหวระหว่างนอนหลับ หรือ “NOX” ที่ตรวจจับสภาพแวดล้อมภายในห้องนอนและปรับบรรยากาศให้เหมาะสมกับการพักผ่อน

7. สุขภาพจิตและอารมณ์ (Mental Wellness) สุขภาพจิตได้รับความสนใจเพิ่มขึ้นอย่างมาก โดยเฉพาะหลังวิกฤตโควิด-19 มีการพัฒนาแอปพลิเคชันให้คำปรึกษาทางจิตวิทยา เช่น “OOCA” จากประเทศไทยที่ให้ผู้ใช้งานสามารถพูดคุยกับนักจิตวิทยาแบบออนไลน์ รวมถึง “Headspace” และ “WoeBot” ที่ช่วยฝึกสมาธิและติดตามอารมณ์ในชีวิตประจำวัน

8. การท่องเที่ยวและบริการเชิงสุขภาพ (Travel & Hospitality) เทคโนโลยีในภาคการท่องเที่ยวได้ขยายตัวไปสู่การพัฒนาแพลตฟอร์มสำหรับการจัดโปรแกรมท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เช่น การพักผ่อนควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ เช่น โยคะ การนวดแผนไทย หรือการกำจัดสารพิษหรือของเสียออกจากร่างกาย (Detox) โดยเน้นความยั่งยืนและประสบการณ์เฉพาะบุคคล

จากองค์ประกอบทั้ง 8 ประการข้างต้น จะเห็นได้ว่าเทคโนโลยีเพื่อสุขภาพ (Wellness Tech) เป็นหนึ่งในแนวโน้มสำคัญที่มีบทบาททั้งในระดับนโยบาย ธุรกิจ และชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะในบริบทของประเทศไทยที่มีทรัพยากรทั้งด้านวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการแพทย์แผนไทยที่สามารถต่อยอดร่วมกับเทคโนโลยีเพื่อสร้างจุดแข็งในระดับโลก (ประพนธ์ เล็กสุมา และคณะ, 2562) การสนับสนุนให้เกิดระบบนิเวศ (Ecosystem) ของเทคโนโลยีเพื่อสุขภาพ (Wellness Tech) จึงเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสุขภาพ และยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนไทยในอนาคต (ธนาคารกสิกรไทย, 2563) เนื่องจากหลังการแพร่ระบาดของโรค COVID-19 ผู้บริโภคมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยให้ความสำคัญกับการดูแลสุขภาพมากขึ้น กระแสรักสุขภาพจึงมีความชัดเจนและเติบโตอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะแนวทางการดูแลสุขภาพเชิงป้องกัน ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้กับทุกเพศทุกวัย เนื่องจากแต่ละช่วงวัยมีประเด็นสุขภาพที่แตกต่างกัน องค์การอนามัยโลก (WHO) ระบุว่าโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) เช่น โรคหัวใจ มะเร็ง เบาหวาน และโรคทางเดินหายใจ เป็นสาเหตุของการเสียชีวิตถึงร้อยละ 74 ของประชากรโลกต่อปี โดยส่วนใหญ่เกิดจากพฤติกรรมดำเนินชีวิตที่ไม่สมดุล เช่น การรับประทานอาหารที่ไม่ดี ความเครียด การไม่ออกกำลังกาย และการดื่มแอลกอฮอล์ งานวิจัยชี้ว่าการดูแลสุขภาพเชิงป้องกันและการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสามารถลดความเสี่ยงในการเกิดโรคไม่ติดต่อเรื้อรังได้มากกว่าร้อยละ 80 ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการมีวิถีชีวิตที่ดีและการป้องกันโรคก่อนที่จะเกิดขึ้น (World Health Organization, 2025)

ดังนั้น การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของไทยกำลังเปลี่ยนผ่านสู่ยุคของ “เศรษฐกิจสุขภาพ (Wellness Economy)” ซึ่งเน้นการบูรณาการระหว่างการท่องเที่ยว เทคโนโลยี และการดูแลสุขภาพแบบองค์รวม ทั้งในมิติ

ร่างกายและจิตใจ เทคโนโลยีเพื่อสุขภาพ (Wellness Tech) มีบทบาทสำคัญในการสร้างนวัตกรรมบริการใหม่ เช่น การแพทย์เชิงป้องกัน แอปพลิเคชันสุขภาพจิต และการท่องเที่ยวเชิงบำบัดที่ออกแบบเฉพาะบุคคล อย่างไรก็ตาม ความท้าทายคือการบริหารจัดการเชิงระบบและมาตรฐานบริการที่สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่นและสากล เพื่อให้เกิดความยั่งยืน ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ดังนั้น ไทยจึงควรมุ่งพัฒนาระบบนิเวศการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่เชื่อมโยงภาคส่วนต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อเสริมศักยภาพการเป็นศูนย์กลางสุขภาพระดับโลก

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในประเทศไทย

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นการส่งเสริมสุขภาพที่ดีทั้งทางร่างกายและจิตใจ โดยอาศัยกิจกรรมหรือบริการที่สอดคล้องกับหลักสุขภาพภายใต้แนวคิดเรื่องความยั่งยืนและการไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและวัฒนธรรม แนวโน้มของการท่องเที่ยวรูปแบบนี้กำลังเติบโตอย่างต่อเนื่องทั้งในระดับโลกและประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังจากการระบาดของโรค COVID-19 ที่กระตุ้นให้ผู้คนหันมาสนใจสุขภาพมากยิ่งขึ้น ข้อมูลจากสถาบันสุขภาพโลก (Global Wellness Institute: GWI) ระบุว่า ในปี พ.ศ. 2563 ประเทศไทยมีมูลค่าตลาดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสูงถึง 4.7 พันล้านเหรียญสหรัฐ ติดอันดับที่ 15 ของโลก ทั้งนี้รัฐบาลไทยตั้งเป้าหมายพัฒนาศักยภาพของอุตสาหกรรมนี้ให้ขึ้นสู่อันดับ 1 ใน 5 ของโลกภายในปี พ.ศ. 2570 ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2566 – 2570) ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเติบโตของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ได้แก่ การพัฒนาคน การพัฒนาผู้ประกอบการ และการพัฒนาบุคลากรในธุรกิจสุขภาพ ดังนี้ (Global Wellness Institute, 2025)

1. การพัฒนาคน ผู้บริโภคในยุคใหม่มีความต้องการประสบการณ์การท่องเที่ยวที่ส่งเสริมสุขภาพแบบองค์รวม ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ โดยเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุและกลุ่มคนรักสุขภาพ ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีกำลังซื้อสูงและยินดีจ่ายเพื่อบริการสุขภาพที่มีคุณภาพ

2. การพัฒนาผู้ประกอบการ ผู้ประกอบการไทยเริ่มนำเอานวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้กับบริการสุขภาพ เช่น บริษัท กรุงเทพดุสิตเวชการ จำกัด (มหาชน) (BDMS) และบริษัท โรงพยาบาลบำรุงราษฎร์ จำกัด (มหาชน) (BH) ที่ได้จัดตั้งศูนย์เวชพันธุศาสตร์ (Genomic Medicine Center) เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลพันธุกรรมรายบุคคลสำหรับวินิจฉัยและรักษาโรคอย่างแม่นยำ ตรงจุด และเหมาะสมกับผู้ป่วยแต่ละราย เพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยในตลาดโลก (Nation Thailand, 2025)

3. การพัฒนาบุคลากรในธุรกิจ บุคลากรถือเป็นหัวใจสำคัญของธุรกิจสุขภาพ การพัฒนาทักษะ ความรู้ ความสามารถ และสุขภาพของบุคลากรเป็นเรื่องที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีแนวทางสำคัญ อาทิ การจัดอบรมเพื่อพัฒนาทักษะใหม่ ๆ การส่งเสริมสุขภาพกายและใจของพนักงาน การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เปิดกว้าง การใช้เทคโนโลยีในการประเมินสุขภาพและปรับปรุงโปรแกรมให้เหมาะสม การให้รางวัลและสร้างแรงจูงใจแก่พนักงาน

ในภาครัฐ การพัฒนากำลังคนในด้านสุขภาพยังจำเป็นต้องมียุทธศาสตร์ที่ชัดเจน โดยแยกเป็นสองกลุ่มคือ กลุ่มผู้ปฏิบัติงานในสาขาวิชาชีพ และกลุ่มผู้บริหาร ซึ่งปัจจุบันการพัฒนาผู้บริหารยังไม่มีกรอบแนวทางที่เป็นระบบ จำเป็นต้องจัดทำหลักสูตรหรือใช้หลักสูตรจากสถาบันมาตรฐานทั้งในและต่างประเทศ เพื่อพัฒนาผู้บริหารให้ทันต่อยุคสมัย นอกจากนี้ เทคโนโลยีเพื่อสุขภาพ (Wellness Tech) ยังถือเป็นโอกาสในการพัฒนาเศรษฐกิจและธุรกิจสมัยใหม่ จากข้อมูลในปี พ.ศ. 2562 มี Startup ด้านเทคโนโลยีเพื่อสุขภาพ (Wellness Tech) ถึง 97 รายทั่วโลกที่ได้รับการลงทุนรวมกว่า 2.2 พันล้านเหรียญสหรัฐ โดยคาดว่าอุตสาหกรรมนี้จะเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 5.29 ต่อปี ระหว่างปี พ.ศ. 2563-2568 คิดเป็นมูลค่ากว่า 6 ล้านล้านเหรียญสหรัฐ

สำหรับประเทศไทย โอกาสในการเติบโตของธุรกิจเทคโนโลยีเพื่อสุขภาพ (Wellness Tech) ยังมีมากขึ้นจากการเข้าสู่สังคมผู้สูงวัย โดยมีแนวโน้มว่าประชากรสูงอายุจะเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 37.1 ภายในปี พ.ศ. 2593 สอดคล้องกับการเติบโตของตลาดอาหารและเครื่องดื่มเพื่อสุขภาพที่มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 3.4 ต่อปี และการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่เติบโตปีละกว่าร้อยละ 7 ซึ่งประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 13 ของโลกในด้านนี้

ดังนั้น การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจึงเป็นแนวโน้มและโอกาสที่สำคัญของการท่องเที่ยวไทยในยุคปัจจุบันและอนาคต การพัฒนาอุตสาหกรรมนี้ต้องอาศัยความร่วมมือทั้งจากภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม โดยเฉพาะการลงทุนในเทคโนโลยี การพัฒนาบุคลากร และการสร้างนวัตกรรมที่ตอบสนองต่อพฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป การส่งเสริมสุขภาพผ่านการท่องเที่ยวเพื่อการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน

การเตรียมความพร้อมของกำลังคนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

ในช่วงที่ผ่านมา การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Wellness Tourism) ได้กลายเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศไทย ด้วยความได้เปรียบจากทรัพยากรธรรมชาติ อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม และระบบสาธารณสุขที่มีความสามารถในการแข่งขัน ประเทศไทยจึงถูกจัดให้อยู่ในกลุ่มจุดหมายปลายทางด้านสุขภาพชั้นนำของโลก การสนับสนุนอย่างต่อเนื่องจากภาครัฐและภาคเอกชน ทำให้การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมีแนวโน้มเติบโตในระดับที่น่าจับตามอง อย่างไรก็ตาม ภายใต้การขยายตัวอย่างรวดเร็วนี้ อุตสาหกรรมยังเผชิญกับปัญหาและข้อจำกัดเชิงโครงสร้างหลากหลายประการ ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการวิเคราะห์และกำหนดยุทธศาสตร์แก้ไขอย่างเป็นระบบ (เรณูมาศ มาอุ่น และคณะ, 2560)

1. คุณภาพ มาตรฐาน และกฎระเบียบ ความสำเร็จของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพขึ้นอยู่กับคุณภาพและความน่าเชื่อถือของบริการด้านสุขภาพอย่างยั่งยืน ปัญหาสำคัญที่ตามมาจากการเติบโตอย่างรวดเร็วคือ ความยากในการรักษาคุณภาพและมาตรฐานที่สม่ำเสมอในกลุ่มผู้ให้บริการที่มีความหลากหลาย การรับรองมาตรฐานของสถานบริการ เช่น ศูนย์สุขภาพ โรงพยาบาล และคลินิกเฉพาะทาง จึงเป็นภารกิจเร่งด่วนที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งต้องมีระบบการตรวจสอบและประเมินผลที่เข้มแข็ง ในด้านกฎระเบียบ อุตสาหกรรมนี้ยังเผชิญกับความซับซ้อนในการปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะในส่วนของการบริการทางการแพทย์ซึ่งมีผลกระทบต่อความปลอดภัยของผู้บริโภค ความไม่ชัดเจนในบทบาทของภาครัฐและการขาดระบบบูรณาการในการกำกับดูแลยังคงเป็นอุปสรรคต่อการเติบโต

2. บุคลากรและกำลังคนในระบบสุขภาพ การขาดแคลนบุคลากรที่มีทักษะเฉพาะด้านและการไหลออกของบุคลากรทางการแพทย์จากภาครัฐสู่ภาคเอกชน ถือเป็นปัญหาสำคัญที่กระทบต่อความเท่าเทียมในการเข้าถึงบริการสุขภาพ โดยเฉพาะเมื่อภาคเอกชนสามารถให้ผลตอบแทนที่สูงกว่า ภาครัฐจึงต้องเร่งกำหนดนโยบายและแผนการพัฒนากำลังคนด้านสุขภาพที่มีความชัดเจน และสอดคล้องกันในทุกระดับ ทั้งในด้านการจัดสรรบุคลากร การวางแผนงบประมาณ และมาตรการจูงใจเพื่อธำรงรักษาบุคลากรไว้ในระบบบริการสาธารณะ ข้อเสนอที่สำคัญ ได้แก่ การแต่งตั้งตำแหน่งประธานเจ้าหน้าที่ฝ่ายทรัพยากรบุคคล (Chief Human Resource Officer: CHRO) ในเขตสุขภาพ พร้อมให้ดำรงตำแหน่งต่อเนื่องอย่างน้อย 3-4 ปี เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องเชิงนโยบาย และการพัฒนาเขตสุขภาพให้เป็นหน่วยงานหลักในการวางแผนพัฒนากำลังคนอย่างเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ นอกจากนี้ การเสริมสร้างภาวะผู้นำ การทำงานแบบสหสาขาวิชาชีพ และการส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรแบบองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร

3. การตลาดและการสร้างแบรนด์ในตลาดโลก แม้ประเทศไทยจะมีจุดแข็งหลายประการในการดึงดูดนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เช่น การบริการที่อบอุ่น สถานพยาบาลทันสมัย และการบำบัดแบบดั้งเดิมที่เป็นเอกลักษณ์ แต่ประเทศก็ยังต้องเผชิญกับการแข่งขันที่สูงขึ้นจากประเทศในภูมิภาค เช่น สิงคโปร์ มาเลเซีย และเกาหลีใต้ ตลอดจนจุดหมายปลายทางใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง การสร้างภาพลักษณ์ตราสินค้า (Brand Image)

ของประเทศไทยในฐานะผู้นำด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ จำเป็นต้องอาศัยกลยุทธ์การตลาดเชิงรุก การใช้ข้อมูลข่าวสารอย่างมีประสิทธิภาพ และการสื่อสารที่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายอย่างแม่นยำ การพัฒนาระบบบริการออนไลน์ (Digital Platform) ควบคู่กับนโยบายสนับสนุนจากรัฐ จะช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมไทยในตลาดโลก

4. ความยั่งยืนและการมีส่วนร่วมของชุมชน การพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจำเป็นต้องควบคู่ไปกับการรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ การจัดการขยะจากสถานบริการสุขภาพ และการสร้างประโยชน์ทางเศรษฐกิจแก่ชุมชนท้องถิ่นในลักษณะที่เป็นธรรม การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนและชุมชนท้องถิ่นในการวางแผนและกำกับดูแลการพัฒนา เป็นหัวใจสำคัญของแนวทางการพัฒนาแบบยั่งยืน การผลักดันแนวปฏิบัติที่รับผิดชอบต่อ เช่น การท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low-carbon Tourism) และการใช้ผลิตภัณฑ์จากท้องถิ่น ถือเป็นแนวทางที่สามารถสร้างความแตกต่างให้แก่จุดหมายปลายทางของไทย

5. ข้อมูลและระบบติดตามกำกับ ข้อจำกัดของการวางแผนพัฒนาที่แม่นยำ คือ การขาดข้อมูลที่เป็นระบบและต่อเนื่อง การเก็บรวบรวมและติดตามข้อมูลจากภาคการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างรอบด้าน ทั้งในด้านผู้ให้บริการ ผู้บริโภค และผลลัพธ์ทางเศรษฐกิจ จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ภาครัฐควรเร่งจัดตั้งหน่วยงานกลางในการบริหารจัดการข้อมูล รวมถึงการวิจัยและประเมินผลเชิงประจักษ์

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของไทยเป็นอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพสูงในการเติบโตทางเศรษฐกิจ และการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยเฉพาะในยุคหลังวิกฤต COVID-19 ที่ผู้คนทั่วโลกหันมาให้ความสำคัญกับสุขภาพมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม การจะขับเคลื่อนอุตสาหกรรมนี้ให้ก้าวสู่ระดับสากลอย่างยั่งยืน จำเป็นต้องวางรากฐานในเชิงโครงสร้าง สร้างความสมดุลระหว่างผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจกับความยั่งยืนทางสังคมและสิ่งแวดล้อม และอาศัยกลไกนโยบายที่มีประสิทธิภาพในการขับเคลื่อนให้ประเทศไทยก้าวขึ้นเป็นศูนย์กลางสุขภาพระดับโลกในอนาคต

จากสถานการณ์ จึงทำให้นักงานโรงแรม รวมถึงบุคลากรในสายงานนี้จำนวนไม่น้อย เริ่มตั้งคำถามกับอนาคตทางอาชีพของตนเอง และหันมาพิจารณาทางเลือกใหม่ที่มีความยืดหยุ่นและสามารถปรับตัวได้กับแนวโน้มของโลกที่เปลี่ยนแปลง หนึ่งในอุตสาหกรรมที่น่าสนใจและมีแนวโน้มการเติบโตอย่างต่อเนื่อง คือ อุตสาหกรรมเพื่อสุขภาพ (Wellness Industry) ซึ่งกำลังกลายเป็นอุตสาหกรรมเป้าหมายในระดับนโยบายของหลายประเทศ รวมถึงประเทศไทยด้วย (อรรธรณ บุญพัฒน์, 2564)

ประเทศไทยมีจุดแข็งในด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Wellness Tourism) และการท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ (Medical Tourism) ไม่ว่าจะเป็นมาตรฐานระบบสาธารณสุขที่เชื่อถือได้ บุคลากรทางการแพทย์ที่เชี่ยวชาญ ราคาค่ารักษาพยาบาลที่เหมาะสม อาหารที่หลากหลาย และวิถีชีวิตแบบไทยที่ผสมผสานความเป็นมิตร ความใส่ใจ และวัฒนธรรมการดูแลสุขภาพ ทั้งหมดนี้ทำให้ไทยมีศักยภาพในการเป็นจุดหมายปลายทางด้านสุขภาพของโลก ด้วยเหตุนี้ การพัฒนาทักษะ (Upskill) เพื่อรองรับงานในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Wellness Tourism) จึงเป็นแนวทางที่สำคัญในการปรับตัวของพนักงานโรงแรมที่กำลังเผชิญกับความไม่แน่นอนในอาชีพ โดยมีตัวอย่างของสายอาชีพที่น่าสนใจและมีศักยภาพในการเติบโต ดังนี้

1. ผู้ฝึกสอนออกกำลังกายส่วนบุคคล สำหรับพนักงานโรงแรมที่เคยปฏิบัติงานในฝ่าย Fitness สามารถต่อยอดทักษะไปสู่อาชีพผู้ฝึกสอนส่วนบุคคลได้ การเป็น Personal Trainer เปิดโอกาสให้ทำงานในโรงแรมเชิงสุขภาพ (Wellness Hotel), สถานดูแลผู้สูงอายุ (Nursing Home), ศูนย์ดูแลกลางวัน (Day Care) หรือแม้กระทั่งประกอบอาชีพอิสระ (Freelance) ได้ สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคที่ให้ความสำคัญกับสุขภาพร่างกายและรูปร่าง

2. ครูสอนโยคะ โยคะเป็นกิจกรรมหลักของ Wellness Resort การเป็นครูโยคะสามารถออกแบบชั้นเรียนตามช่วงวัยและระดับความสามารถของผู้เข้าร่วมได้ อีกทั้งยังสามารถขยายโอกาสไปสู่การเป็นเจ้าของกิจการ เช่น สตูดิโอโยคะ หรือสอนแบบออนไลน์ในยุคดิจิทัล ปัจจุบันมีสถาบันสอนครูโยคะอย่างเป็นระบบ เช่น โรงเรียนบางกอกโยคะ ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพได้จริง

3. นักโภชนาการ สายอาชีพที่เชื่อมโยงกับการดูแลสุขภาพแบบองค์รวม โดยเฉพาะในด้านอาหารและเครื่องดื่ม นักโภชนาการมีบทบาทสำคัญในการวางแผนอาหารให้เหมาะสมกับสุขภาพ เพศ และวัย อีกทั้งยังสามารถแปลงคำแนะนำทางการแพทย์ให้เป็นรูปแบบเมนูที่ผู้ป่วยหรือผู้ดูแลสามารถนำไปใช้ได้ อาชีพนี้ยังสามารถต่อยอดไปสู่การสร้างแบรนด์อาหารสุขภาพ หรือให้คำปรึกษาด้านโภชนาการในเชิงธุรกิจได้ด้วย

4. ผู้ดูแลผู้สูงอายุ ด้วยการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มรูปแบบในประเทศไทย การเตรียมความพร้อมของบุคลากรเพื่อรองรับกลุ่มผู้สูงวัยจึงเป็นสิ่งสำคัญ การเป็นผู้ดูแลผู้สูงอายุต้องมีทักษะด้านการบริหารและต้องมีความเข้าใจด้านสุขภาพ จิตวิทยา และความต้องการเฉพาะด้านของกลุ่มเป้าหมาย สามารถทำงานได้ในศูนย์ดูแล หรือเป็นพนักงานอิสระที่ให้บริการนอกสถานที่ ซึ่งเป็นอาชีพที่มีความต้องการสูงและมีความมั่นคงในอนาคต

5. ล่ามแปลภาษา สำหรับพนักงานโรงแรมที่มีพื้นฐานด้านภาษา การเป็นล่ามแปลภาษา โดยเฉพาะในบริบทของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Wellness Tourism) และการท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ (Medical Tourism) ถือเป็นช่องทางที่น่าสนใจ ล่ามมีบทบาทสำคัญในการอำนวยความสะดวกและสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องระหว่างผู้รับบริการและผู้ให้บริการ โดยเฉพาะในกลุ่มนักท่องเที่ยวจากประเทศตะวันออกกลาง จีน ญี่ปุ่น เมียนมาร์ และกัมพูชา ที่มีแนวโน้มเดินทางเข้ามาใช้บริการด้านสุขภาพในประเทศไทยเพิ่มมากขึ้น

การปรับตัวของพนักงานโรงแรมสู่การพัฒนาอาชีพในอุตสาหกรรมเพื่อสุขภาพช่วยให้สามารถดำรงชีวิตได้ในสถานการณ์ที่ไม่แน่นอน เป็นการลงทุนในทักษะที่จะสามารถสร้างความมั่นคงในอนาคต ทั้งในรูปแบบของการเป็นพนักงานในองค์กร หรือการประกอบธุรกิจส่วนตัว (ฉันทน์รักษ์ วัชรธร, วรภูมิ เฟื่องพันธุ์ และสุวิชัย โกศัยยะวัฒน์, 2560) ที่สำคัญคือ การปรับตัวสามารถทำได้โดยใช้พื้นฐานจากทักษะเดิมในงานโรงแรม เช่น การให้บริการ การสื่อสาร และการดูแลลูกค้า เพียงแค่ต้องเพิ่มความรู้เฉพาะทางและฝึกฝนอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สามารถแข่งขันและสร้างความแตกต่างในอุตสาหกรรมสุขภาพที่กำลังเติบโตอย่างรวดเร็ว จะเห็นได้ว่าแต่ละประเทศมีภาษาที่แตกต่างกันไม่ได้จำกัดเฉพาะภาษาสากลอย่างภาษาอังกฤษเท่านั้น จากตัวอย่างจะเห็นว่าภาษาอาหรับ อารบิก ภาษาญี่ปุ่น ภาษาจีน หรือภาษาเพื่อนบ้านอย่าง ภาษาเมียนมาร์ ภาษากัมพูชา ถือเป็นกลุ่มภาษาที่สามารถสร้างโอกาสในสายงานการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Wellness Tourism) และการท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ (Medical Tourism) ได้เช่นกัน

บทสรุป

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในประเทศไทยเป็นกลยุทธ์สำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสร้างความสามารถในการแข่งขัน โดยมีเป้าหมายในการพัฒนาประเทศให้เป็นศูนย์กลางด้านสุขภาพระดับโลก การพัฒนามุ่งเน้นการดึงดูดนักท่องเที่ยวคุณภาพมากกว่าปริมาณ และส่งเสริมการท่องเที่ยวในหลากหลายมิติ เช่น วัฒนธรรม สุขภาพ และการเชื่อมโยงภูมิภาค เพื่อเพิ่มสัดส่วนรายได้จากการท่องเที่ยวต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Gross Domestic Product: GDP) โดยรัฐบาลไทยได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์ที่ชัดเจนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ผ่านการบูรณาการกับภาคสาธารณสุขและการพัฒนาผลิตภัณฑ์สุขภาพที่ใช้เทคโนโลยีทันสมัย

การเติบโตของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพได้รับปัจจัยสนับสนุนจากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมผู้บริโภคที่หันมาสนใจสุขภาพมากขึ้น โดยเฉพาะหลังการแพร่ระบาดของ COVID-19 ซึ่งทำให้ตลาดการท่องเที่ยว

เชิงสุขภาพมีมูลค่าที่สูงขึ้นและมีแนวโน้มเติบโตอย่างต่อเนื่อง ประเทศไทยมีจุดแข็งในด้านต้นทุนสุขภาพที่ต่ำ บริการที่มีคุณภาพสูง และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สามารถผสมผสานกับการแพทย์สมัยใหม่ เพื่อสร้างเอกลักษณ์เฉพาะในตลาดโลก

อย่างไรก็ตาม อุตสาหกรรมนี้ยังต้องเผชิญกับปัญหาหลายประการ เช่น การรักษาคุณภาพและมาตรฐานบริการ การพัฒนาบุคลากรที่มีทักษะเฉพาะด้าน และการสร้างแบรนด์ในตลาดโลก การพัฒนากำลังคนในอุตสาหกรรมสุขภาพเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องพิจารณา เพื่อรองรับการเติบโตของตลาดและสร้างความมั่นคงในอาชีพสำหรับบุคลากรในสายงานนี้ การร่วมมือกันระหว่างภาครัฐ เอกชน และสถาบันการศึกษา จะเป็นกลไกสำคัญในการผลักดันประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางสุขภาพในระดับนานาชาติ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงสาธารณสุข. (2560). ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติ. สืบค้นจาก <https://hss.moph.go.th/fileupload/2560-102.pdf>.
- _____. (2567). เปิดตัวเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Wellcation) เขตสุขภาพที่ 5 ภายใต้โครงการ Medical & Wellness Hub. สืบค้นจาก https://www.hfocus.org/content/2024/12/32571?utm_source=chatgpt.com.
- กรุงเทพธุรกิจ. (2565). TWCขับเคลื่อนเศรษฐกิจ สร้างรายได้กลับสู่ประเทศ. สืบค้นจาก <https://www.bangkokbiznews.com/health/1030399>.
- จิตติณฐิติ บุญช่วย และพะยอม ธรรมบุตร. (2562). แผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนในกรุงเทพมหานคร ประเทศไทย. Veridian E-Journal Silpakorn University, 12(1), 68–84.
- ชยพจน์ ลือนันต์. (2565). แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพื่อนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา, 17(1), 147–155.
- ไทยรัฐ. (2568). Wellness Economy ไทย ติดอันดับโลก มูลค่ากว่า 1.4 ล้าน ล้าน. ไทยรัฐ. สืบค้นจาก https://www.thairath.co.th/money/economics/thai_economics/2843689?utm_source=chatgpt.com.
- ธันนรักษ์ วัชรธรร, วรวิทย์ เฟื่องพันธุ์ และสุวิชัย โกศัยยะวัฒน์. (2560). แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุในเขต อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี. วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม, 13(1), 260–275.
- ธนาคารกสิกรไทย. (2563). Wellness Tech ตอบโจทย์เทรนด์ธุรกิจใหม่ เมื่อคนหันมาใส่ใจสุขภาพ. สืบค้นจาก <https://katalyst.kasikornbank.com/th/blog/Pages/wellness-tech-new-business-trend-when-people-focus-on-health.html>.
- ประพนธ์ เล็กสุมา, ธนวรรษ ดอกจันทร์, มัชฌิมา อุดมศิลป์, อารีรัตน์ฟักเย็น และนิพล เชื้อเมืองพาน. (2562). แนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในภูมิภาคตะวันตก. วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, 14(49), 20–30.
- ระชานนท์ ทวีผล, ฉัตรวิริน คลองน้อย, พรหมมาต จินดาโชติ, สไบทิพย์ มงคลนิมิตร และรัชมงคล ทองหล่อ. (2568). รูปแบบการส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีอย่างยั่งยืนในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย. Journal of Spatial Development and Policy, 3(2), 29–44.
- เรณูมาศ มาอ่อน, สุจิตรา สุคนธ์ทรัพย์ และวิภาวดี ลิ้มสวัสดิ์. (2560). ศักยภาพและรูปแบบการพัฒนาบุคลากรในอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของไทยให้มีสมรรถนะที่ดีและมีคุณวุฒิวิชาชีพ (รายงานการวิจัย

- ฉบับสมบูรณ์). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2564). แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นการท่องเที่ยว (พ.ศ. 2561–2580). สืบค้นจาก <https://www.senate.go.th/assets/portals/181/fileups/180/files/05-การท่องเที่ยว.pdf>.
- เสาวลักษณ์ เขตสูงเนิน. (2568). Wellness ไทยโตแรง สร้างมูลค่าสูงล้านล้านต่อปี! แค่กระแสหรือโอกาสพื้นที่ท่องเที่ยวระยะยาว?. สืบค้นจาก https://thestandard.co/wellness-thailand-growth/?utm_source=chatgpt.com
- อรรธรณ บุญพัฒน์. (2564). การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพื่อส่งเสริมตลาดการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย สำหรับนักท่องเที่ยวสูงอายุชาวไทย (รายงานการวิจัย). เชียงราย: สำนักวิชาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- Global Wellness Institute. (2018). Global Wellness Tourism Economy NOVEMBER 2018. Retrieved from https://globalwellnessinstitute.org/wp-content/uploads/2018/11/GWI_GlobalWellnessTourismEconomyReport.pdf.
- _____. (2025). Global Wellness Institute Releases New Data on Thailand's Fast-Growing \$40.5 Billion Wellness Market. Retrieved from <https://globalwellnessinstitute.org/press-room/press-releases/global-wellness-institute-releases-new-data-on-thailands-fast-growing-40-5-billion-wellness-market/>.
- Nation Thailand. (2025). 5 Wellness trends in 2025 boosting Thailand's 'Wellness Economy'. Retrieved from <https://www.nationthailand.com/health-wellness/40046215>.
- World Economic Forum. (2017). Travel and Tourism Competitiveness Report 2017. World Economic Forum. Retrieved from <https://www.weforum.org/publications/series/travel-tourism-competitiveness-report>.
- World Health Organization. (2025). Noncommunicable diseases. Retrieved from [https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/noncommunicable-diseases#:~:text=Noncommunicable%20diseases%20\(NCDs\)%2C%20also,deaths%20\(32%20million\)%20occur](https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/noncommunicable-diseases#:~:text=Noncommunicable%20diseases%20(NCDs)%2C%20also,deaths%20(32%20million)%20occur).